

AGRESSIE

...en psychiatrische stoornissen

LU
MC

Basis emoties

- Angst
- Verdriet
- Boosheid
- Verbazing
- Plezier
- Walging

Paul Ekman

Basis emoties

- Psychofysiologische reactie op een prikkel
- Stereotype patroon van motoriek, denken en handelen
- Adaptief doel

Basis emoties

Situatie (Gebeurtenis) → Evaluatie (Goed - slecht) → Emotie (OK - niet OK) → Gedrag (Toenaderen - vermijden)

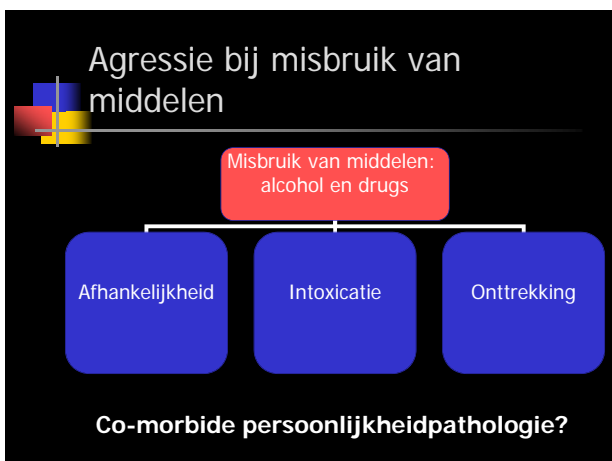
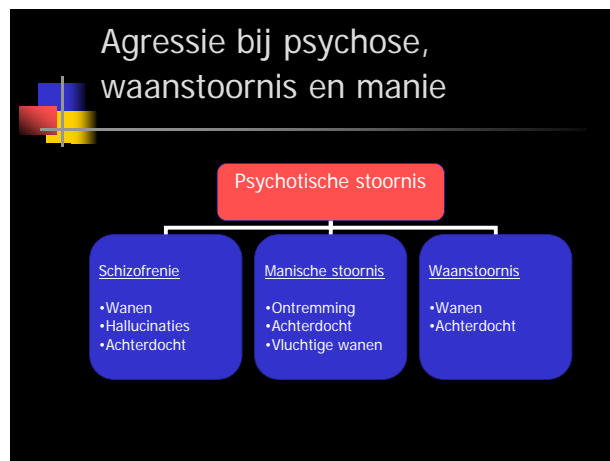
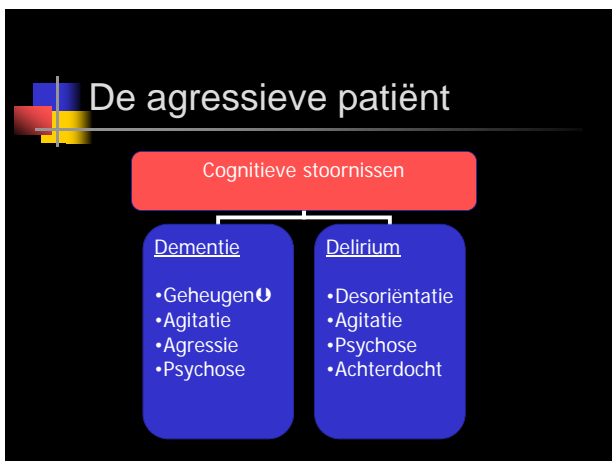
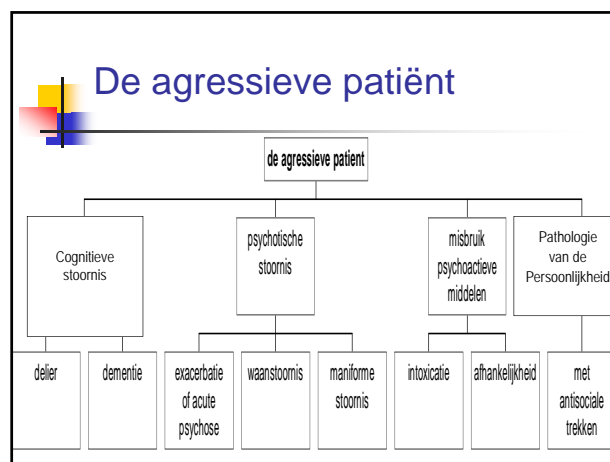
Boosheid

Agressie

Agressie is gedrag wat iemand inzet om - bewust of onbewust - iets kapot te maken, een ander schade te berokkenen, en/of duidelijk te maken wat hij wel of niet wil. Het gedrag overschrijdt de grenzen van wat algemeen acceptabel is in dit soort situaties en roept gevoelens van angst, pijn, verdriet en/of boosheid bij de ander op.

Agressie

*Agressiviteit is dan het vermogen van de mens om zich te verhouden met anderen, om **zichzelf en anderen te verdedigen** bij aanvallen, om **zelf aan te vallen**, en om **voedsel te verzamelen**. De mens gebruikt agressie om zijn **positie in zijn relaties met anderen en het andere te zekeren**. Dit alles staat **in dienst van zijn grote levensdoel**: de voortplanting en de bevestiging van zichzelf in het leven, weg van de dood.*

- ## Agressie bij persoonlijkheidspathologie
- *Paranoïde*
 - *Narcistische*
 - *Borderline*
 - *Antisociale*
 - *Obsessieve-compulsieve*
- Persoonlijkheidsstoornis*

Parking Lot of the Personality Disordered

1. PARANOID - Cornered again!!
2. NARCISSIST - Largest car; prominent hood ornament
3. DEPENDENT - Needs other cars to feel sheltered
4. PASSIVE-AGGRESSIVE - Angles car to take 2 spaces
5. BORDERLINE - Rams into car of ex-lover
6. ANTISOCIAL - Blocks other cars
7. HISTRIONIC - Parks in center of lot for dramatic effect
8. OBSESSIVE - Perfect alignment in parking space
9. AVOIDANT - Hides in corner
10. SCHIZOID - Can't tolerate closeness to other cars
11. SCHIZOTYPAL - Intergalactic parking

© Rapid Psychler Press

Agressie bij persoonlijkheidspathologie

Paranoïde persoonlijkheidsstoornis

- Sensitief, achterdochtig en snel jaloeers
- Wantrouwen jegens de wereld, tekort gedaan
- Koppig, **snel geïrriteerd en boos**

Parking Lot of the Personality Disordered

1. PARANOID - Cornered again!!
2. NARCISSIST - Largest car; prominent hood ornament
3. DEPENDENT - Needs other cars to feel sheltered
4. PASSIVE-AGGRESSIVE - Angles car to take 2 spaces
5. BORDERLINE - Rams into car of ex-lover
6. ANTISOCIAL - Blocks other cars
7. HISTRIONIC - Parks in center of lot for dramatic effect
8. OBSESSIVE - Perfect alignment in parking space
9. AVOIDANT - Hides in corner
10. SCHIZOID - Can't tolerate closeness to other cars
11. SCHIZOTYPAL - Intergalactic parking

© Rapid Psychler Press

Agressie bij persoonlijkheidspathologie

Narcistische persoonlijkheidsstoornis

- Overtuiging van 'bijzonder zijn'
- Gevoelens van grootheid (in fantasie of gedrag)
- Grote behoefte aan bewondering
- Gebrek aan empathie, exploitatie van anderen
- **Bij krenking: gevaar voor meedogenloze agressie of voor suicide**

Agressie bij persoonlijkheidspathologie

Narcistische persoonlijkheid(stoornis) en paniekstoornis

Analyze this

Parking Lot of the Personality Disordered

1. PARANOID - Cornered again!!
2. NARCISSIST - Largest car; prominent hood ornament
3. DEPENDENT - Needs other cars to feel sheltered
4. PASSIVE-AGGRESSIVE - Angles car to take 2 spaces
5. BORDERLINE - Rams into car of ex-lover
6. ANTISOCIAL - Blocks other cars
7. HISTRIONIC - Parks in center of lot for dramatic effect
8. OBSESSIVE - Perfect alignment in parking space
9. AVOIDANT - Hides in corner
10. SCHIZOID - Can't tolerate closeness to other cars
11. SCHIZOTYPAL - Intergalactic parking

© Rapid Psychler Press

Agressie bij persoonlijkheidspathologie

Borderline persoonlijkheidsstoornis

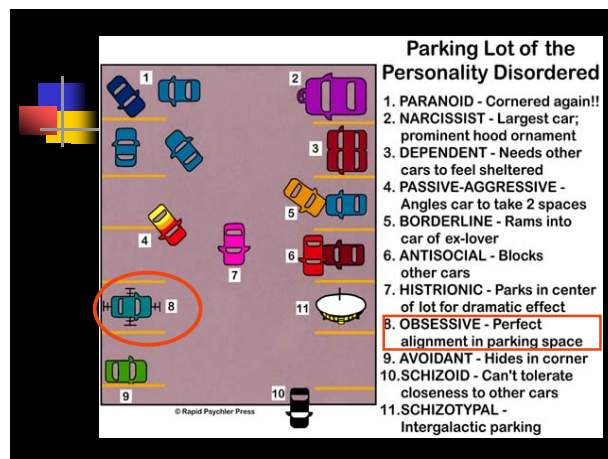
- Onvermogen tot stabiele relaties, en gevoelig voor verlatting
- Voortdurende gevoelens van leegte en verveling
- Sterk wisselende stemmingen
- **Woede-uitbarstingen**
- **Impulsief gedrag**
- **Zelfbeschadigend en suïcidaal gedrag**
- **Lage frustratietolerantie**

Agressie bij persoonlijkheidspathologie (1)

Antisociale persoonlijkheidsstoornis

- **Impulsief gedrag**
- **Lage frustratietolerantie**
- **Neiging tot gewelddadigheid**
- Gebrek aan schuldgevoel en normbesef
- Leert niet uit ervaring
- Geen empathie voor en onverschilligheid jegens anderen
- Onvermogen relaties te onderhouden

Agressie bij persoonlijkheidspathologie (2)

Obsessieve-compulsieve persoonlijkheidsstoornis

- Preoccupatie met ordelijkheid, perfectionisme, beheersing en controle, regels, details, etc.
- Snel veroordelend en kritisch jegens anderen
- Geen gevoel voor humor, scrupuleus en gewetensvol, besluiteloos, en star
- **Bij verstoring van de zorgvuldig geordende routine is heftige agressie mogelijk**

Agressie bij persoonlijkheidspathologie

Obsessieve-compulsieve (persoonlijkheids)stoornis en agressie bij verandering van de 'gewone orde'

Hoe gaan we met agressie om?

Inschatting van gevaar en toerekeningsvatbaarheid

1. Diagnostiek
 - Cognitieve stoornis?
 - Psychose?
 - Manie?
 - Intoxicatie of onttrekking?
 - Persoonlijkheidspathologie?
2. Contact met patiënt mogelijk?
3. Afspraken met patiënt mogelijk?

Bejegening (1)

...bij ontremde, dreigende of agressieve patiënten,

let op:

- Frustreer patiënt niet onnodig
- Wees beleefd en behandel de patiënt met respect, maar stel duidelijke grenzen
- Probeer de patiënt gerust te stellen
- Blijf kalm en rustig directief
- Geef uitleg over wat u vraagt en doet
- Houd een optimale afstand, kom niet te dicht bij

Bejegening (2)

...bij ontremde, dreigende of agressieve patiënten,

let op:

- Vermijd overmatig oogcontact (paranoïdie)
- Let op dassen, sjaals, sieraden etc.
- Probeer niet patiënt 'de baas te zijn'
- Keer patiënt niet de rug toe

.....Denk altijd aan eigen veiligheid!

De 'spreekkamer'

...bij ontremde, dreigende of agressieve patiënten,

let op:

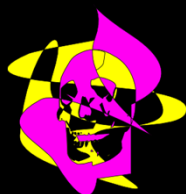
- Rustig en veilig?
- Zitplaats tussen patiënt en de (open) deur?
- Anderen in de buurt gewaarschuwd of aanwezigheid van anderen nodig?
- Alarmknop bij de hand?
- Zware of scherpe voorwerpen verwijderd?
- Patiënt mogelijk in bezit van 'wapen'?

Agressie bij persoonlijkheidspathologie

Grensoverschrijdingen

Gevaar en psychische stoornis

Wet 'Bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen'

Gevaar en dwangopname

- acuut gevaar?
- ernstig vermoeden dat het gevaar wordt veroorzaakt door een psychiatrische stoornis?
- opname de enige mogelijkheid om het gevaar af te wenden?
- patiënt geeft niet actief blijk van bereidheid tot opname?